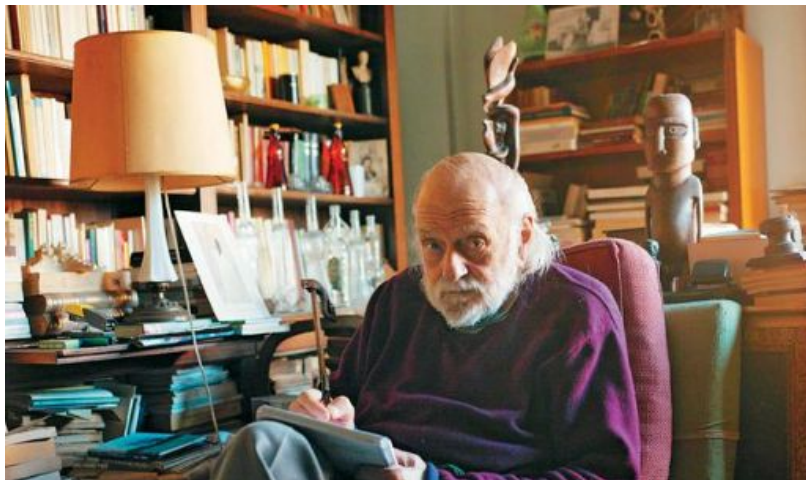

Το εργαστήρι του συγγραφέα, Ν. Βαλαωρίτης (συνέντευξη)

Το εργαστήρι του συγγραφέα, Νάνος Βαλαωρίτης, συνέντευξη στην Ελένη Γκίκα

Ο Νάνος Βαλαωρίτης στο εργαστήρι του συγγραφέα

Φίλος των σπουδαίων της εποχής του – του Σεφέρη, του Ελύτη, του Χατζιδάκι, του Γκάτσου, του Μπρετόν και του Εμπειρικού – ο Νάνος Βαλαωρίτης «πήρε το έργο του, αλλά όχι τον εαυτό του στα σοβαρά» και μας εισάγει στον κόσμο της γραφής του.

Συνάντηση. Ένα σπίτι – βιβλιοθήκη στο Κολωνάκι, συγγραφείς που αγάπησε, βιβλία που έγραψε, χειρόγραφα που επεξεργάζεται... Όλα βρίσκονται εδώ, μαζί με τους πίνακες της Κατερίνας, της κόρης του, τους δικούς του, της Αμερικανίδας ζωγράφου Μαρί Γουίλσον, η οποία είναι η γυναίκα του.

Γεννήθηκε στη Λοζάνη, είναι δισέγγονος του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη, έζησε στο Παρίσι, το Λονδίνο και την Καλιφόρνια. Επί μακρόν, δίδαξε για χρόνια στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο του Αγίου Φραγκίσκου δημιουργική γραφή, έχει βιβλία όλων των ειδών στο ενεργητικό του, βραβεύτηκε, έκλεισε τα ενενήντα και βρεθήκαμε στο σπίτι του.

Ο Νάνος Βαλαωρίτης εξακολουθεί να ζει όπως έζησε μέσα στα βιβλία και στους νέους. Ένα διαμέρισμα βιβλιοθήκη και πινακοθήκη αφού σ' αυτή την οικογένεια γράφουν και ζωγραφίζουν οι πάντες. Ο υπολογιστής εδώ, αλλά ο Νάνος το συνηθίζει

αλλιώς. Κάθε άλλο παρά πειθαρχημένος συγγραφέας, αυτό που χρειάζεται είναι «να έχει καλή διάθεση». Εξάλλου, «το ποίημα έρχεται σε μια στιγμή που δεν το περιμένει κανείς. Εκεί που νομίζεις πως θέλεις να χαλαρώσεις. Κάποια φράση που διαβάζω στην εφημερίδα, κάτι που ακούω στην τηλεόραση, κάτι που διαβάζω σε κάποιο βιβλίο, κάτι που ξαφνικά μου έρχεται στο μυαλό, μια κοινή φράση, μπορεί να προκαλέσει ένα ποίημα.

Θέλω ένα ποίημα να είναι αναγνώσιμο, χωρίς να είναι κυριολεκτικό ή απολύτως συγκεκριμένο, έτσι ώστε ο αναγνώστης να έχει μίαν απορία για το τι σημαίνει, να υπάρχει δηλαδή το αινιγματικό στοιχείο», θα πει. Αποκαλύπτοντας ότι η πρώτη γραφή, ούτως ή άλλως, γίνεται πάντοτε στο χαρτί. «Τα γράφω πρώτα με το χέρι σε τετράδια, μετά τα δίνω και μου τα αντιγράφει μια φίλη που ξέρει ακριβώς τον άθλιο χαρακτήρα μου. Εκείνη τα κάνει ηλεκτρονικά και κατόπιν τα δουλεύω ξανά στον υπολογιστή».

Αναγνωρίζει ότι «γράφοντας με το χέρι είναι πιο ξεκούραστος», εξάλλου «τα πρώτα βιβλία τα έγγραφα ξαπλωμένος στο κρεβάτι», γελά και το εννοεί. Έτσι γράφτηκε το πρώτο του μυθιστόρημα, «Απ' τα κόκαλα βγαλμένη», αλλά και το δεύτερο, «Ο θησαυρός του Ξέρξη», «κατά την απογευματινή σιέστα» θα πει. Όλα του τα βιβλία έχουν γραφτεί στο σπίτι, η ποίηση πιο αυθόρμητα, όχι ακριβώς με την αυτόματη γραφή. Το μυθιστόρημα, όμως, απαιτεί δομή σχεδόν μαθηματική, χρειάζεται φόρμα, και ως συγγραφέας αλλά και ως δάσκαλος λογοτεχνίας ο Νάνος Βαλαωρίτης έχει πολλά να πει: «Το πρώτο μου μυθιστόρημα, «Απ' τα κόκαλα βγαλμένη», όπως δηλώνει κι ο τίτλος του, είναι γεμάτο από ρήσεις αρχαίων που προκαλούν την κάθε

σκηνή. «Ο Θησαυρός του Ξέρξη» στήθηκε πάνω στη θεωρία ενός βιβλίου του γιου του «Ψυχολογία και αλχημεία». Τέσσερα επεισόδια που αποτελούν μια διαδοχή του αλχημιστικού έργου, πρόσωπα με τα ίδια ονόματα αλλά με διαφορετικούς ή αντίθετους χαρακτήρες».

Το μυθιστορηματικό σύμπαν «Το τελευταίο μου μυθιστόρημα «Μα τον Δία» γράφτηκε με μικρά κεφάλαια, μια σελίδα το κάθε κεφάλαιο. Και κάθε κεφάλαιο, διαφορετικό στυλ, άλλη γραφή», αποκαλύπτει. Καθώς και το ότι το μυθιστορηματικό του σύμπαν στήνεται ψηφίδα προς ψηφίδα, όποτε έχει κέφι και όχι με καζαντζακικό ωράριο, που απαιτεί πειθαρχία την οποία δεν διαθέτει. Αλλά ο πειραματισμός και το στυλ έχουν σημασία πρωταρχική.

«Το ίδιο σύστημα αλλά σε 17 επεισόδια εφάρμοσα και στα «Σπασμένα χέρια της Αφροδίτης». Κάθε κεφάλαιο ήταν μονόλογος, απομνημονεύματα, επιστολές, αφήγηση ιστορική, ταξίδια στον χρόνο με τα σπασμένα χέρια της Αφροδίτης να κυκλοφορούν από επεισόδιο σε επεισόδιο. Όλα μου τα μυθιστορήματα είναι πειραματικά, παρωδίες ειδών, με την ποίηση να υπερέχει των πάντων, γιατί η ποίηση είναι από τη φύση της χρησμική».

Άλλωστε και τους χρησμούς οι Πυθίες τους έδιναν σε ιαμβικό εξάμετρο, θα μας πει.

«Περιεχόμενο και φόρμα πάνε μαζί», καταλήγει. Ο αινιγματικός χαρακτήρας, βεβαίως, στο ποίημα, πρωτοστατεί.

(Δημοσιεύθηκε στο Ρεπορτάζ του Έθνους.)

Συνέντευξη στην Ελένη Γκίκα, Φωτό: Τάκης Σπυρόπουλος

Ιστότοπος [fractal](#)

Ασκήσεις

1. Να συζητήσετε την άποψη του Νάνου Βαλαωρίτη: *Θέλω ένα ποίημα να είναι αναγνώσιμο χωρίς να είναι κυριολεκτικό ή απολύτως συγκεκριμένο έτσι ώστε ο αναγνώστης να έχει μια απορία για το τι σημαίνει, να υπάρχει δηλαδή το αινιγματικό στοιχείο.* Σας ελκύει το αινιγματικό στοιχείο στην ποίηση; Αν ναι, γιατί; Αν, όχι, γιατί;
2. *...γιατί η ποίηση είναι από τη φύση της χρησμική ... εξάμετρο.* Πώς αντιλαμβάνεσθε τον χρησμικό χαρακτήρα της ποίησης;
3. *Το μυθιστόρημα όμως απαιτεί δομή ... φόρμα.* Ποιες διαφορές επισημαίνει ο Βαλαωρίτης ανάμεσα στην ποίηση και το μυθιστόρημα;
4. Ο Βαλαωρίτης χαρακτηρίζει τα μυθιστορήματά του «παρωδίες ειδών». Πράγματι στις μέρες μας τα στεγανά ανάμεσα στα διάφορα είδη (ποίημα, διήγημα, μυθιστόρημα) μοιάζουν να καταρρέουν ή, μάλλον, γίνονται πιο ρευστά. Να συζητήσετε το θέμα αυτό.
5. Όταν ένας συγγραφέας αποφασίζει να μιλήσει για το εργαστήρι του σε κάποια συνέντευξη, σε ομιλία του κ.τ.λ. αποκαλύπτει μυστικά για τον τρόπο γραφής αλλά και για την ίδια τη γραφή. Τι κερδίζουμε, αν οι συγγραφείς «ανοίξουν τις πόρτες» στο εργαστήριό τους;
6. Σχεδιάστε μια συνέντευξη που θα θέλατε να πάρετε από έναν πεζογράφο ή ποιητή που κατοικεί στην περιοχή σας. Καλό θα ήταν να μελετήσετε πρώτα το βιογραφικό του και το έργο του, ώστε να βρείτε τις κατάλληλες ερωτήσεις. Μπορείτε να μαγνητοφωνήσετε ή να βιντεοσκοπήσετε τη συνέντευξη και να την παρουσιάσετε σε τοπική εφημερίδα ή σε τοπικό κανάλι.

